INTERNATIONAL RESEARCH FELLOWS ASSOCIATION

Impact Factor – 6.625 ISSN – 2348-7143

INTERNATIONAL RESEARCH FELLOWS ASSOCIATION'S

RESEARCH JOURNEY

International Multidisciplinary E-Research Journal

PEER REFREED & INDEXED JOURNAL

December-2019 Special Issue – 210

साहित्य व्यवहाराचे बदलते स्वरूप

Guest Editor:
Dr. Bhausaheb Game,
Principal,
MGV's Arts & Commerce College, Yeola
Dist. Nashik [M.S.] INDIA

Executive Editor of the issue:
Prof. Raghunath Wakle
Dr. Gajanan Bhamare
Prof. Sharad Chavhan

Chief Editor:
Dr. Dhanraj Dhangar

This Journal is indexed in :
- Scientific Journal Impact Factor (SJIF)
- Cosmos Impact Factor (CIF)
- Global Impact Factor (GIF)
- International Impact Factor Services (IIFS)

For Details Visit To : www.researchjourney.net

SWATIDHAN PUBLICATIONS

Impact Factor – 6.625 ISSN – 2348-7143

INTERNATIONAL RESEARCH FELLOWS ASSOCIATION'S

RESEARCH JOURNEY

International Multidisciplinary E-Research Journal

PEER REFREED & INDEXED JOURNAL

December-2019 Special Issue – 210

साहित्य व्यवहाराचे बदलते स्वरूप

Guest Editor:
Dr. Bhausaheb Game,
Principal,
MGV's Arts & Commerce College, Yeola
Dist. Nashik [M.S.] INDIA

Executive Editor of the issue:
Prof. Raghunath Wakle
Dr. Gajanan Bhamare
Prof. Sharad Chavhan

Chief Editor:
Dr. Dhanraj Dhangar

SWATIDHAN INTERNATIONAL PUBLICATIONS
For Details Visit To : www.researchjourney.net

© All rights reserved with the authors & publisher Price : Rs. 800/-

ISSN : 2348-7143
December-2019

Editorial Board

Chief Editor -
Dr. Dhanraj T. Dhangar,
Assist. Prof. (Marathi)
SPH Mahila Mahavidyalaya,
Malegaon, Dist – Nashik [M.S.] INDIA

Executive Editors :
Prof. Tejesh Beldar, Nashikroad (English)
Dr. Gajanan Wankhede, Kinwat (Hindi)
Mrs. Bharati Sonawane-Nile, Bhusawal (Marathi)
Dr. Rajay Pawar, Goa (Konkani)

Co-Editors -
- **Prof. Mohan S. -** Dean faculty of Arts, Delhi University, **Delhi, India**
- **Prof. Milena Brotaeva -** Head, Classical East Department, Sofia University, **Sofia, Balgeria**
- **Dr. R. S. Sarraju –** Center for Translation Studies, University of Hydeabad, **Hydrabad, India**
- **Mr.Tufail Ahmed Shaikh-** King Abdul Aziz City for Science & Technology, Riyadh, **Saudi Arabia.**
- **Dr. Anil Dongre** - Head, Deptt. of Management, North Maharashtra University, Jalgaon **[M.S.] India**
- **Dr. Shailendra Lende** - R.T.M. Nagpur University, Nagpur **[M.S.] India**
- **Dr. Dilip Pawar -** BoS Member (SPPU), Dept. of Marathi, KTHM College, Nashik. **[M.S.] India**
- **Dr. R. R. Kazi** - North Maharashtra University, Jalgaon **[M.S.] India**
- **Prof. Vinay Madgaonkar -** Dept. of Marathi, Goa University, **Goa, India**
- **Prof. Sushant Naik -** Dept. of Konkani, Govt. College, Kepe, **Goa, India**
- **Dr. G. Haresh -** Associate Professor, CSIBER, Kolhapur **[M.S.] India**
- **Dr. Munaf Shaikh** - N. M. University, Jalgaon & Visiting Faculty M. J. C. Jalgaon **[M.S.] India**
- **Dr. Sanjay Kamble** -BoS Member Hindi (Ch.SU, Kolhapur), T.K. Kolekar College, Nesari **[M.S.]**
- **Prof. Vijay Shirsath-** Nanasaheb Y. N. Chavhan College, Chalisgaon **[M.S.] India**
- **Dr. P. K. Shewale** - Vice Principal, Arts, Science, Commerce College, Harsul **[M.S.] India**
- **Dr. Ganesh Patil** - M.V.P.'s, SSSM, ASC College, Saikheda, Dist. Nashik **[M.S.] India**
- **Dr. Hitesh Brijwasi -** Librarian, K.A.K.P. Com. & Sci. College, Jalgaon **[M.S.] India**
- **Dr. Sandip Mali** - Sant Muktabai Arts & Commerce College, Muktainagar **[M.S.] India**
- **Prof. Dipak Patil** - S.S.V.P.S.'s Arts, Sci. and Com. College, Shindhkheda **[M.S.] India**

Advisory Board -
- **Dr. Marianna Kosic** - Scientific-Cultural Institute, Mandala, **Trieste, Italy.**
- **Dr. M.S. Pagare -** Director, School of Languages Studies, North Maharashtra University, Jalgaon
- **Dr. R. P. Singh** -HoD, English & European Languages, University of Lucknow **[U.P.] India**
- **Dr. S. M. Tadkodkar** - Rtd. Professor & Head, Dept. of Marathi, Goa University, **Goa, India.**
- **Dr. Pruthwiraj Taur -** Chairman, BoS., Marathi, S.R.T. University, Nanded.
- **Dr. N. V. Jayaraman** - Director at SNS group of Technical Institutions,**Coimbatore**
- **Dr. Bajarang Korde** - Savitribai Phule Pune University **Pune, [M.S.] India**
- **Dr. Leena Pandhare** - Principal, NSPM's LBRD Arts & Commerce Mahila Mahavidyalaya, Nashik Road
- **Dr. B. V. Game** - Act. Principal, MGV's Arts and Commerce College, Yeola, Dist. Nashik.

Review Committee -
- **Dr. J. S. More** – BoS Member (SPPU), Dept. of Hindi, K.J.Somaiyya College, Kopargaon
- **Dr. S. B. Bhambar,** BoS Member Ch.SU, Kolhapur, T.K. Kolekar College, Nesari
- **Dr. Uttam V. Nile** - BoS Member (NMU, Jalgaon) P.S.G.V.P. Mandals ACS College, Shahada
- **Dr. K.T. Khairnar–** BoS Member (SPPU), Dept. of Commerce, L.V.H. College, Panchavati
- **Dr. Vandana Chaudhari** KCE's College of Education, Jalgaon
- **Dr. Sayyed Zakir Ali ,** HoD, Urdu & Arabic Languages, H. J. Thim College, Jalgaon
- **Dr. Sanjay Dhondare** – Dept. of Hindi, Abhay Womens College, Dhule
- **Dr. Amol Kategaonkar –** M.V.P.S.'s G.M.D. Arts, B.W. Commerce & Science College, Sinnar.

Published by –
© Mrs. Swati Dhanraj Sonawane, **Director, Swatidhan International Publication, Yeola, Nashik**
Email : swatidhanrajs@gmail.com **Website :** www.researchjourney.net **Mobile :** 9665398258

INDEX

No.	Title of the Paper	Author's Name	Page No.
	मराठी विभाग		
1	साहित्य व्यवहाराचे बदलते स्वरूप	डॉ. एकनाथ पगार	05
2	साहित्य व्यवहाराचे बदलते स्वरूप	डॉ. धनराज धनगर	09
3	इंटरनेट वरील समृद्ध मराठी साहित्य	डॉ. प्रकाश शेवाळे	15
4	बदलते तंत्रज्ञान व साहित्य व्यवहार	प्रा.योगिता भामरे	21
5	बदलते तंत्रज्ञान व साहित्य व्यवहार	श्री महेश कुलकर्णी	26
6	साहित्य व्यवहाराचे बदलते स्वरूप : ब्लॉग लेखन	प्रा.विनोद भालेराव	29
7	ब्लॉग लेखन	प्रा. संदीप ठाकरे	32
8	साहित्याची बदलती आशयसुत्रे : चित्रपट	डॉ.गजानन भामरे	34
9	मराठी साहित्य व्यवहाराची बदलती प्रसार माध्यमे	प्रा. भारती सोनवणे	36
10	मराठी साहित्याचे बदलते स्वरूप	डॉ. शीला गाढे	45
11	१९९० नंतरचे मराठी कवितेचे बदलते स्वरूप	डॉ. भाऊसाहेब गमे	47
12	वाचन संस्कृतीतील बदलांचा परामर्श	डॉ. हेमराज बिरारीस	52
13	वाचन संस्कृतीतील बदल	प्रा. सुनिल खैरनार, डॉ. उज्ज्वला देवरे	55
14	वाचन संस्कृतीतील बदल	डॉ. स्नेहल मराठे	58
15	वाचन संस्कृतीतील बदल	प्रा.पूनम वाघ	61
16	वाचन संस्कृतीतील बदल	प्रा.ए.जी.नेरकर	64
17	वाचन संस्कृतीतील बदल	प्रा.नंदा बैसाणे	68
18	वाचन संस्कृतीची बदलती माध्यमे	प्रा. विनोद केदारे	71
19	मराठी भाषा आणि विविध क्षेत्रातील संधी	प्रा.मोहन सौदर्य	73
20	जागतिकीकरणाचा मराठी भाषेवरील प्रभाव	डॉ. अरुण पाटील	76
	हिंदी विभाग		
21	साहित्य व्यवहार का परीवर्तित स्वरूप	प्रा. कैलास बच्छाव	78
22	हिंदी नाटक साहित्य का परिवर्तित स्वरुप वक्ता-श्रोता के संदर्भ में	डॉ. व्ही.डी.सूर्यवंशी	80
23	जनसंचार माध्यमों में हिंदी भाषा की परिवर्तित स्थिति	सोनू शेन्डे	82
24	संचार माध्यमों में हिंदी भाषा का परिवर्तित स्वरूप	प्रा.श्रीमती वृषाली वडगे	85
25	हिंदी साहित्य लेखन का परिवर्तित स्वरूप	डॉ.जालिंदर इंगळे, प्रा.संदीप देवरे	88
26	हिंदी कहानी साहित्य का परिवर्तित स्वरूप	डॉ.डी.बी.महाजन, प्रा.आर.एन.वाकळे	90
27	हिंदी कहानी साहित्य का परिवर्तित स्वरूप विकासक्रम में	प्रा.बापू शेळके	93
28	हिंदी कहानी साहित्य का परिवर्तित स्वरुप	प्रा. सविता मुंढे	98
29	हिंदी कहानी साहित्य का परिवर्तित स्वरूप	प्रा. जितेंद्र थोरात	100
30	हिंदी कहानी साहित्य का परिवर्तित स्वरूप	गणेश दिवटे	105
31	हिंदी कहानी साहित्य का परिवर्तित स्वरूप	प्रा. सविता तोडमल	109
32	हिदी काव्य साहित्य का परिवर्तित स्वरुप	डॉ. अनिता नेरे, डॉ. योगिता अपूर्व हिरे	112
33	ग़ज़ल साहित्य का बदलता स्वरुप	डॉ.जालिंदर इंगळे	115
34	सतसई या दोहावली का बदलता स्वरुप	प्रा.राजाराम शेवाळे	118

ISSN : 2348-7143
December-2019

इंटरनेटवरील समृध्द मराठी साहित्य

प्रकाश कारभारी शेवाळे
सहाय्यक प्राध्यापक,मराठी विभाग,
काा, विज्ञान व वाणिज्य महाविद्यालय हरसुल,
ता. त्र्यंबकेश्वर जि. नाशिक,
भ्रमण भाष् - ८९७५५५५८१५

मराठी भाषेला हजारो वर्षाचा इतिहास आहे. मराठी भाषेला अभिजात भाषेचा दर्जा मिळावा यासाठी गठीत केलेल्या समितीचे अध्यक्ष रंगनाथ पठारे हे आहेत. या समितीने अनेक पुराव्याच्या व संशोनांच्या आधारे मराठी भाषा ही अभिजात भाषा आहे हे स्पष्ट करून त्याचा अहवाल केंद्र शासनाकडे पाठविला आहे. आजचे जागतिकीकरण, उदारीकरण व मुक्त आर्थिक धोरणाचे युग आहे. १९९० नंतर विज्ञानामुळे फार मोठे बदल झाले. मोबाईल व इंटरनेट या माध्यमांनी जग जवळ केले. एका मिनिटात आपणास जगातील बातमी समजू लागली. इंग्रजी भाषेचा प्रभाव वाढला.विविध संस्कृती, भाषा समूह, बोली भाषा यांची सरमिसळ होउ लागली. आणि इंग्रजी भाषा आज जगाची भाषा -झाली. अशा या युगात इंटरनेटचा वापर हा अपरिहार्य -झाला. इंटरनेट म्हणजे संगणकाद्वारे संदेशवहन होय. आज संगणकक्रांती -झाली आहे. शब्द, चित्र वा कोणतीही माहिती ते साठवून ठेवते. त्यावर संस्कारही करते. कार्यालयात एकमेकांना जोडून त्याचे जाळे वा नेट केले जाते. १९६९ साली इंटरनेटची सुरुवात झाली. अमेरिकन लष्कराने इंटरनेटला पायाभूत ठरणारे आर्पानेट वापरात आणले.अमेरिकेला अशी भिती वाटे की संदेशवहनाचे मुख्य केंद्र जर रशियाने नष्ट केले तर काय होणार? या भितीपोटी चार केंद्रे तयार करण्यात आली. कोणतेही एक केंद्र नष्ट झाल्यास बाकीची तीन केद्रे काम करतील.असा त्याचा उद्देश होता. हेच ते त्या काळचे आर्पानेट होय. युद्ध संपल्यावर अमेरिकेतील विद्यापीठांनी आर्पानेटचा विस्तार केला. १९६९ साली अमेरिकेत ४ केंदे होती. १९९५ साली ५०लाख केन्द्रान्मधे त्याचे रुपांतर झाले. भारतामध्ये विदेश संचार निगम लीमिटेडने १९९४ साली इंटरनेटसाठी निविदा मागविल्या. त्याचे फलित म्हणजे आज भारतात इंटरनेटचा वापर अपरिहार्य झाला आहे व संदेशवहन होउ लागले.

मराठी महासंकेतस्थळे

मराठी साहित्यासाठी व मराठी भाषेसाठी अनेक संकेतस्थळे (website) व महासंकेतस्थळे () सुरू झाली आहेत. महासंकेतस्थळावरून आपण अनेक संकेतस्थळांवर जाऊ शकतो. महासंकेतस्थळे म्हणजे जसे रेल्वे वा एस. टी. चे जॅक्शन असते तसे जॅक्शन होय. या जॅक्शनवरून आपण जसे वेगवेगळया ठीकाणी कोणत्याही दिशेला वा कोणत्याही गावास जाऊ शकतो. तसेच या मराठी पोर्टलवरून आपण हव्या त्या वेबसाईटवरून हवी ती माहिती घेऊ शकतो. मराठी भाषेची परीपूर्ण माहिती देणारी अशी अनेक संकेतस्थळे आहेत. ती ह्या पोर्टल्स म्हणजचे महासंकेतस्थळांना जोडलेली आहेत. अशी काही निवडक पोर्टल्स म्हणजेच महासंकेतस्थळे खालीलप्रमाणे आहेत.

ISSN : 2348-7143
December-2019

१) मराठी साईट- (www.marathisite.com)

२) मराठी सृष्टी - www.marathisrushti.com)

३) मराठी सूची -(www.marathisuchi.com)

४) मराठी टेक - (www.marathitech.in)

५) मराठी बॉगर्स - (www.marathibloggers.com)

६) मराठी शब्दकोश - (www.shabdkosh.com)

७) मराठी माती - (www.marathimati.com)

८) माय बोली - (http://www.myboli.com)

९) मराठी मित्र- (http://www.marathimitra.com)

१०) मराठी वर्ल्ड - (http://www.marathiworld.com)

११) वेबदुनिया मराठी - (http://marathiwebdunia.com)

१२) मराठी पोर्टस - (http://www.marathiportals.com)

१३) स्पंदन - (http://spandanmaharashtra.gov.in)

शासनाच्या काही महत्वाची संकेतस्थळे (Marathi Websites)

पाठ्य-पुस्तकें (निःशुल्क/सशुल्क) :

1. विज्ञान संचार : http://www.niscair.res.in/
2. सीडैक द्वारा विकसित बहुभाषी सूचना पोर्टल : http://vikaspedia.in
3. नेशनल बुक ट्रस्ट : http://www.nbtindia.gov.in/
4. भारतीय भाषा शब्दतंत्र : http://www.cfilt.iitb.ac.in/indowordnet/
5. भारतीय भाषा शब्दतंत्र : http://tdil-dc.in/index.php?option=com_download&task=fsearch&lang=en
6. राष्ट्रीय डिजिटल पुस्तकालय : http://www.new.dli.ernet.in/ OR http://deity.gov.in/content/national-digital-library
7. पारंपरिक ज्ञान की डिजिटल लाइब्रेरी : http://www.tkdl.res.in/
8. प्रमुख भाषाओं में आईटी अभ्यास पाठ : http://www.nielit.gov.in/elearning.aspx
9. भारतीय शोध-प्रबंधों का संग्रह: http://shodhganga.inflibnet.ac.in/ (शोध पत्रों की भाषावार समेकित सूची के लिए, यहाँ पर क्लिक करें)
10. जनगणना विभाग द्वारा भारत का भाषाई सर्वेक्षण: https://goo.gl/8Ja0gF
11. दृष्टि बाधित लोगों के लिए ऑनलाइन ऑडियो लाइब्रेरी: http://www.braillecards.org/audio.php

12. राष्ट्रीय शैक्षिक अनुसंधान और प्रशिक्षण परिषद (एनसीईआरटी) द्वारा ई-टेक्स्टबुक्स: http://ncert.nic.in/ebooks.html
13. भारतीय राष्ट्रीय कृषि अनुसंधान प्रणाली का संस्थागत कोष : http://krishikosh.egranth.ac.in/
14. महाराष्ट्र राज्य पाठ्यपुस्तक निर्मिती व अभ्यासक्रम संशोधन द्वारा प्रकाशित पाठ्यपुस्तकें: http://cart.ebalbharati.in/BalBooks/ebook.aspx
15. महाराष्ट्र राज्य साहित्य और संस्कृति मंडल के प्रकाशन: http://msblc.maharashtra.gov.in
16. शिक्षा के लिए निःशुल्क डी टी एच चैनल: https://www.swayamprabha.gov.in/
17. निःशुल्क ऑनलाइन शिक्षा के लिए मानव संसाधन विकास मंत्रालय की पहल: https://swayam.gov.in/
18. ई-पाठशाला- ऑनलाइन अधिगम के लिए एन सी ई आर टी की पहल: http://epathshala.nic.in/
19. राष्ट्रीय मुक्त विद्यालयी शिक्षा संस्थान (विश्व की सबसे बड़ी मुक्त विद्यालयी शिक्षा प्रणाली): http://www.nios.ac.in/
20. संताली धार्मिक एवं सामाजिक व्यवस्था हेतु पोर्टल: http://wesanthals.tripod.com/id35.html
21. ऑनलाइन कोंकणी शब्दकोश एवं भाषा संसाधन: http://www.savemylanguage.org/
22. जनगणना विभाग द्वारा भारत का भाषाई सर्वेक्षण: http://lsi.gov.in/MTSI_APP/(S(lmtlkrzexjqmoz55byg50i55))/default.aspx
23. विभिन्न ज्ञानानुशासनों जैसे- प्रौद्योगिकी, विज्ञान, मानविकी, कृषि इत्यादि की ज्ञान सामग्री का संग्रह: https://ndl.iitkgp.ac.in/
24. पर्यावरण शिक्षा केंद्र का प्रकाशन: http://www.ceeindia.org/cee/publications.html
25. अंग्रेजी नेपाली द्विभाषी शब्दकोश: http://shabdakosh.com.np/
26. संताली धार्मिक एवं सामाजिक व्यवस्था हेतु पोर्टल: http://wesanthals.tripod.com/id35.html
27. कोंकणी विश्वकोष (चार खंड) : गोवा विश्वविद्यालय की परियोजना: https://archive.org/details/KONKANIENCYCLOPEDIAALLFOURVOLUMESINONEDEVANAGARISCRIPTAPROJECTOFGOAUNIVERSITY
28. ऑनलाइन बहुभाषिक शब्दकोश: http://www.shabdkosh.com/
    - https://glosbe.com/
    - www.xobdo.org/
29. ऑनलाइन उर्दू शब्दकोश: http://www.lexilogos.com/english/urdudictionary.htm
    - www.urdu.dictionarypk.com/

- learningurdu.com/urdudictionary.asp
- rekhta.org/urdudictionary
- http://www.urduenglishdictionary.org/
- http://urduseek.com/dictionary
- http://www.urduword.com/
- http://www.studypart.com/english-to-urdu-dictionary/

30. गुजराती शब्दकोश: http://www.lexilogos.com/english/gujarati_dictionary.htm
31. मराठी शब्दकोश: http://www.khandbahale.com/marathi.php
    - http://dsal.uchicago.edu/dictionaries/vaze/
    - http://www.shabdkosh.com/mr/
32. कोंकणी शब्दकोश: http://www.konkanidictionary.com/search.asp
33. ऑनलाइन संस्कृत शब्दकोश और उपयोगिताएँ: http://sanskritdocuments.org/dict/
34. वैश्विक सार्वजनिक पुस्तकालय: http://www.worldlibrary.org/articles/santali_language
35. संताली ऑनलाइन वार्तालाप शब्दकोश: http://talkingdictionary.swarthmore.edu/santali/
36. अंग्रेजी संताली शब्दकोश: https://glosbe.com/en/sat/
37. हिंदी अंग्रेजी शब्दकोश: http://hinkhoj.com/
38. संभाषण संस्कृतस शब्दकोश: http://spokensanskrit.de/
39. ऑनलाइन संस्कृत शब्दकोश और उपयोगिताएँ: http://sanskritdocuments.org/dict/
40. अंग्रेजी नेपाली शब्दकोश: https://www.englishnepalidictionary.com/
41. संस्कृत शब्दकोश: http://sanskritdictionary.com/
42. इंदिरा गाँधी राष्ट्रीय कला केंद्र, भारत सरकार के इस पटल के माध्यम से वैदिक विरासत से जुड़े ज्ञान का ऑनलाईन ज्ञान स्रोत: http://vedicheritage.gov.in

मराठी संकेतस्थळे (Marathi Websites)

संगणकावर मराठी भाषा गरजवंतांच्या अनेक गरजा पूर्ण करते. माणसांच्या मनातील शंका, जिज्ञासा पुरविणारे अनेक मराठी संकेतस्थळे (**Marathi Websites**) आहेत. ज्योतिषशास्त्र असो की वैदयकशास्त्र असो प्रत्येकाची अनेक संकेतस्थळे आपणास मिळतात. मराठी सहित्याच्या दृष्टीने खालील काही संकेतस्थळे उदाहरणादाखल दिली आहेत.

१) मराठी कविता डॉट बॉगस्पॉट डॉट कॉम - (www.marathikavita.blogspot.com)
२) मराठी कविता संग्रह डॉट कॉम - (www.marathikavitasangrah.com)
३) मराठी अड्डा डॉट कॉम - (www.marathiadda.com)

४) एम४ मराठी डॉट कॉम - (www.m४marathi.com)
५) मराठी माती डॉट कॉम - (www.marathimati.com)
६) फेसबुक डॉट कॉम/ मराठी कविता - (www.facebook.com/marathikavita)
७) फेसबुक डॉट कॉम/ग्रेस - (www.facebook.com/gress)
८) मराठी बॉगस्पॉट डॉट मेल - (www.marathi.blogspot.mail)
९) मराठी कविता डॉट वर्डप्रेस डॉट कॉम - (www.marathikavita.worldpress.com)
१०) यु - टयुब डॉट कॉम - (www.youtube.com)
११) कानोकानी डॉट मायबोली डॉट कॉम - (www.kanokani.myboli.com)
१२) मराठी साइट डॉट कॉम - (www.marathisite.com)
१३) मराठी कविता डॉट कॉम इन - (www.marathikavita.com.in)
१४) मराठी ब्लॉग डॉट नेट - (www.marathi.blog.net)
१५) मराठी डॉट नेट- (www.marathi.net)
१६) माय मराठी डॉट नेट - (www.mymarathi.net)
१७) काव्यामृत डॉट संतोष कावळे डॉट कॉम - (www.kavyamrut.santoshkambale.com)
१८) मराठी डॉट कविता डॉट कॉम - (www.marathi.kavita.com)
१९) मराठी कविता डॉट कॉम इन डॉट - (www.marathikavita.com.in)
२०) मनोगत डॉट कॉम - (www.manogat.com)
२१) सुरेशभट डॉट इन - (www.sureshbhat.in)
२२) मनोगत डॉट कॉम - (www.manogat.com)
२३) मराठी ग-ाा डॉट कॉम- (www.marathigajhal.com)
२४) साासोप्प डॉट कॉम - (www.sadhasopp.com)
२५) संत तुकाराम डॉट कॉम - (www.santtukaram.com)

अशा अनेक प्रकारचे चांगली मराठी संकेतस्थळे आता सुरू झाली आहेत. मराठी भाषा बोलणारे एकूण १२ कोटी लोक आहेत. या मराठी भाषिक लोकांचे या जागतिकीकरणाच्या काळात आंतरजालाशी संपर्क येऊ लागला आहे. मानवी जीवनाशी निगडीत या या गरजा आहेत उदा . बाळाचे नाव ठेवणे, साहित्य, भाषा, गाणी, चित्रपट, पाककला, बातम्या, कवी, साहित्यिक, संत, वास्तुशास्त्र अशा नानाविध विषयावरील विविध गोष्टींची माहिती आपणास मिळते. पण त्याची मौलिकता मात्र कमी होतांना दिसते.

www.esahity.com ह्या संकेतस्थळावर मोफत मराठी ई-पुस्तके, मोफत मराठी ई-वाचनालय, मोफत मराठी ई-मॅगेझिन विनामूल्य वितरीत केली जातात. आपल्यासाठीच नव्हे तर आपल्या मित्रांचे पत्ते आपण कळविल्यास त्यांनाही ही पुस्तके वा इतर साहित्य पाठविले जाते. ज्ञानेश्वरी पासून तर तुकाराम महाराज यान्च्या अभन्गापर्यन्त अशी अनेक इ बुक आज उपलब्ध आहेत.

सन २०१३ मध्ये www.esahity.com ह्या संकेतस्थळावर एकूण २७० पुस्तके प्रकाशित झाली आहेत. ही पुस्तके आपणास विनामूल्य डाऊनलोड करता येतात व आपल्या मित्रांना सी.डी. वा ई-मेलने पाठवू शकता.

मराठीच्या अभ्यासकास आवश्यक असणाऱ्या गोष्टी बऱ्याच वेबसाइटसवर उपलब्ध आहेत त्याची माहितीही ह्या अभ्यासकास होणे गरजेचे आहे. मराठी टंकलेखन, मराठी मुद्राक्षरे, मराठी शब्दकोश,

ISSN : 2348-7143
December-2019

मराठी लिप्यंतरण, मराठी भाषातंर, मराठी ई-मेल, मराठी भाषा शिकणे इ. महत्वाच्या गोष्टींसाठी आंतरजालाची आवश्यकता आज आहे.

भारतातील अन्य भाषा व ई मराठी यांची तुलनाही काही प्रमाणात आपणास करता येते. ई-मराठीसाठी आंतरजालासंबधी मराठी शब्दसंख्या फारच कमी आहे. ती वाढविणे हे महत्वाचे आहे त्याची जबाबदारी नेमकी कोणाची याचाही येथे आपणास विचार केला पाहिजे. मराठी भाषा ज्ञानभाषा होण्यासाठी मराठीचा आंतरजालाच्या दृष्टीने वापर होणे गरजेचे आहे. आंतरजाल, ई-मेल, वेबसाइट, मराठी पोर्टस, ई मराठी असे शब्द वापरून त्याचे महत्व वाढणार नाही तर त्याचा वापर प्रत्यक्षात होणे गरजेचे आहे.

एकूण नेटवरच्या मराठी साहित्याचे हे विस्तारणारे आकाश आणि त्यामध्ये होऊ 'घातलेली नवी पहाट याला महत्वाची जोड मिळाली ती तंत्रज्ञानाच्या प्रगतीची. त्यात आंतरजालाचा (इंटरनेट) वाढता प्रसार व वापरही कारणीभूत आहे. येणाऱ्या काळात नव्हे आता ही आपली गरज बनली आहे. त्यासाठी आता आपण इंटरनेटची कास धरली पाहिजे. त्याशिवाय आपण या भावी पिढीतील व नवयुगातील युवकांना साहित्याचे परिपूर्ण मार्गदर्शन करू शकणार नाही.

----✻✻✻✻----